

ІНФЛЯЦІЯ ТА ЗРОСТАННЯ ЦІН НА ПРОДОВОЛЬСТВО В КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

Біляєва В., здобувач вищої освіти
viktoria.belyaeva01.02@gmail.com

Науковий керівник: Дибач І.Л., д.е.н., професор
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Наслідки активного збройного конфлікту, який триває в Україні, відчутні у різних сферах життєдіяльності суспільства та країни в цілому. Спостерігається тенденція до зростання інфляції як в нашій країні та і в інших країнах світу.

Підтвердженням виступають висновки таких центральних банків як ЄЦБ або Швейцарський національний банк, які донедавна вважали поточне зростання інфляції тимчасовим, хоч і стійкішим, ніж очікувалося.

Вони пояснили підвищені темпи інфляції базовими ефектами, вузькими місцями у постачанні та змінами попиту, пов'язаними з пандемією, і очікували, що ці тимчасові фактори зменшаться протягом року. Поки довгострокові інфляційні очікування залишалися незмінними, прогнозувалося, що базова інфляція буде стабільною та близькою до цільових показників центрального банку [1].

Суттєвої трансформації дана оцінка зазнає через повномасштабне військове вторгнення Росії в Україну та кризовими наслідками такої дії для як для вітчизняної так і світової економічної системи. Для світової економіки Росія та Україна є важливими постачальниками сировини, такої як енергія, метали та сільськогосподарська продукція.

Війна поставила під питання пропозицію цих ресурсів та прискорила зростання їх цін. Існують побоювання, що подальше підвищення цін на ці вхідні фактори може призвести до більш високих експлуатаційних та виробничих витрат, що, у свою чергу, призведе до більш високих цін та постійно високих інфляційних очікувань. Це пов'язано з тим, що історично відомо, що нафтові шоки

підживлюють інфляційні очікування та розхитують очікування як споживачів, так і тих, хто встановлює ціни [2].

Ще до того, як російська армія перейшла кордон України, ціни на харчі минулого року зростали. Але за останні два місяці у світі відбулися великі стрибки цін на продукти харчування.

У глобальному масштабі продукти харчування зараз на 20% дорожчі, ніж рік тому, а із січня цього року ціни зросли на 4%. В Канаді річний рівень продовольчої інфляції досяг 6,5% у січні, що є найвищим показником більш ніж за десятиліття.

Зростання цін було викликано цілою низкою факторів, у тому числі зростанням транспортних витрат, збоями в ланцюгу поставок і зростанням цін на сировинні товари, такі як кукурудза та пшениця.

Війна в Україні продовжуватиме підштовхувати ціни на продукти харчування, оскільки постачання з «житниці Європи» скорочуються у короткостроковій та, можливо, довгостроковій перспективі, залежно від того, як розвиватиметься конфлікт.

За даними Федерального управління економіки та експортного контролю Німеччини, частка України у виробництві пшениці у світі – 11,5%, Росії – 16,8%. Щодо кукурудзи, Україна забезпечує 17% експорту на глобальному ринку. Залежність від українського та російського зерна не обмежується багатьма африканськими чи близькосхідними країнами. Вона також зачіпає такі країни, як Туреччина, Індія та Китай [3].

Наприклад, Ліван і Туніс, дві країни з вразливою економікою, імпортують понад половину своєї пшениці з України. Відтак, виробництво в Україні чи його відсутність впливає на глобальну продовольчу безпеку. Хоча в минулому Україна була постійним постачальником, ми вже бачили як глобальний дефіцит впливає на продовольчу безпеку.

Згідно з опублікованим звітом Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) від 16 березня про вплив війни на торгівлю та розвиток України, частка Росії та України в імпорті пшениці, кукурудзи, ячменю, ріпаку, насінні та соняшниковій олії для Туреччини становить 25,9%, для Китаю – 23%, а для Індії – 13%.

Вищі ціни на пшеницю призведуть до підвищення цін на продукти харчування для всіх. Але вплив залежатиме від частки фермера в їхньому продовольчому доларі та відсотка доходу людини, витраченої на продукти харчування.

Існує сильна кореляція між ціною на пшеницю та ціною на хліб у країнах, що розвиваються, де частка фермерів у продовольчому долярі може наближатися до 50 відсотків. Підвищення цін на пшеницю вплине на ціну, що сплачується за продукти на основі пшениці.

Розглянемо економічні наслідки вторгнення Росії на Україну для країни ЄС – Польщі. За даними Центробанку на рис. 1 показано, що споживча інфляція Польщі у 2022 році сягала 10,8 відсотка, що майже в 3 рази більше, ніж у 2020 році.

Очікується, що продовольча інфляція в Польщі збільшиться до 15 відсотків протягом поточного року внаслідок впливу зростання глобальних цін на сільськогосподарську продукцію та підвищення витрат на добрива у виробництві. У випадку дефіциту продукції з України чи Росії, продовольча інфляція може зрости ще більше, оскільки Польща імпортує понад 50 відсотків соняшnikової та соєвої олії з України [4].

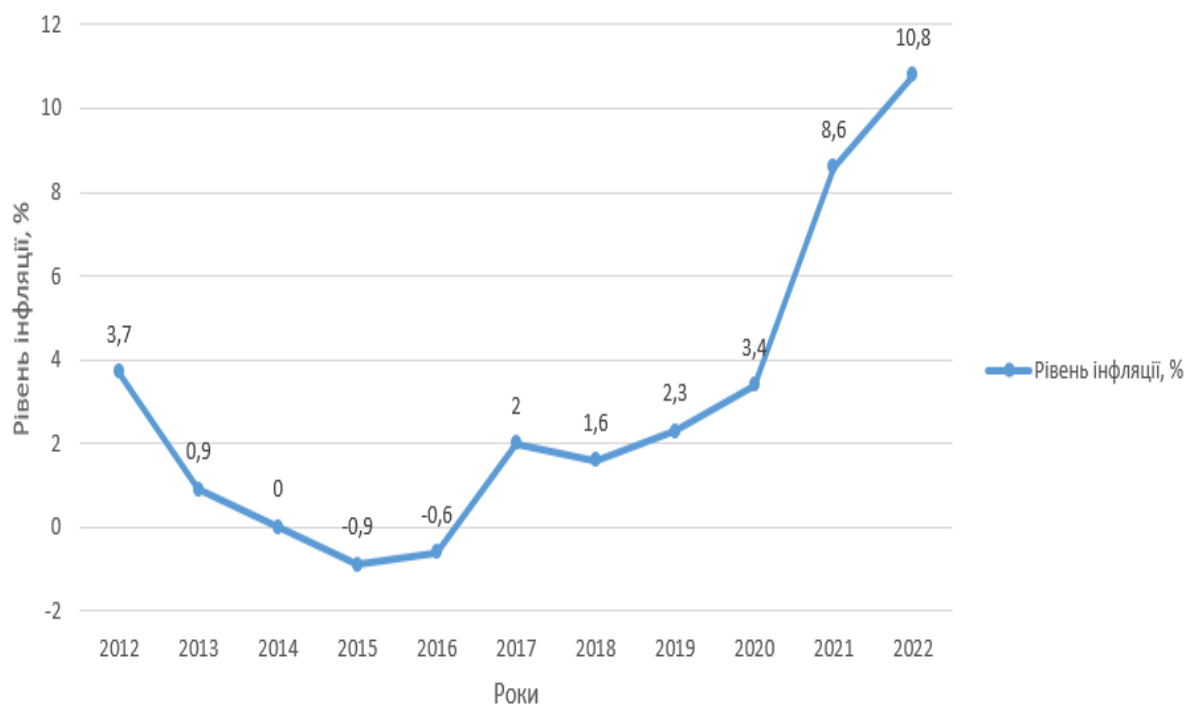

Рисунок 1 - Динаміка рівня інфляції Польщі

Російське вторгнення в Україну також вразило енергетичні ринки. Росія виробляє 23 відсотки природного газу у світі, і близько 40 відсотків природного газу Європейського Союзу надходить із Росії.

Росія також є великим експортером нафти. Санкції допомогли підняти ціни на нафту марки Brent більш ніж на 60% з початку року, хоча вони не є єдиною причиною високих цін на нафту.

У найрозвиненіших країнах, включаючи Канаду, зростання цін на енергоносії є основним чинником продовольчої інфляції. Ланцюжок поставок продовольства від виробництва лише на рівні ферми до транспортування, переробки, зберігання і, зрештою, продажу в роздріб значною мірою залежить від енергії.

У країнах, що розвиваються, зростання цін на енергоносії матиме відносно невеликий вплив, але ще більше посилить зростання цін на продукти харчування.

Саме тому необхідно повністю відмовитися від використання російських енергоносіїв за рахунок переходу на альтернативні технологічні рішення, такі як використання біомаси, розвиток біотехнологій водню, будівництво нових атомних електростанцій, використання батарейних накопичувачів і так далі. Загалом, необхідна нова енергетична стратегія, нові технології та нові виробництва.

До війни основною перешкодою для зміни технологічної бази була нестача інвестиційних ресурсів. У післявоєнний період очікується, що дефіцит внутрішніх інвестицій буде можливо компенсувати іноземними. Дуже важливо після війни створити механізм фінансування, який не консервує структуру економіки, а змінює її.

Література.

1. Іванов С.В. Вплив збройного конфлікту (війни, бойових дій) на вартість підприємства: [монографія] / С.В. Іванов – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 175 с.
2. Паскаль Зайлер Війна в Україні підвищила довгострокові інфляційні очікування 12.03.2022 [Електронний ресурс] / Паскаль Зайлер – Режим доступу: <https://voxeu.org/article/ukraine-war-has-raised-long-term-inflation-expectations>
3. [Чи зможе ЄС замінити РФ та Україну як постачальник зерна, і пом'якшити наслідки війни в Україні \[Електронний ресурс\]. – Режим доступу: <https://ukragroconsult.com/news/chy-zmozhe-yes-zamistyty-rf-ta-ukrayinu-yak-postachalnyk-zerna-yakyj-pomyakshyv-naslidky-vijny-v-ukrayini/>](https://ukragroconsult.com/news/chy-zmozhe-yes-zamistyty-rf-ta-ukrayinu-yak-postachalnyk-zerna-yakyj-pomyakshyv-naslidky-vijny-v-ukrayini/)
4. [Офіційний сайт Європейського центрального банку \[Електронний ресурс\].- Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>](https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html)